

Zkušenosti o jiných kulturách na Czechkid I.

Mgr. Jiří Kocourek, aplikovaná sociologie, Praha
Dr. Dana Moree, FHS UK, Praha

Dominantní průřezové téma	Multikulturní výchova
Vztah k dalším průřezovým tématům	Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v globálních souvislostech, Environmentální výchova
Ročník	1. a 2. stupeň ZŠ a odpovídající ročníky víceletých gymnázií
Časový rámeček	u každé aktivity je uveden časový požadavek zvlášť

Anotace

Pomocí následujících aktivit si vám dovoluujeme představit Czechkid, komplexní internetový a interaktivní nástroj pro zavedení multikulturní výchovy (dále jen MKV) do škol. Na stránkách se žáci setkávají prostřednictvím několika postav a jejich rozhovorů s běžnými životními situacemi, se kterými přicházejí do styku děti docházející do českých škol, děti českých, vietnamských, německých a jiných rodičů. Prezentované postavy různých kultur vyskytující se v České republice představují žákům své rodiny, zvyklosti a se svými přáteli si povídají o nejrůznějších tématech. Stránky obsahují různé informace, rozhovory, slovníček, portréty postav. Jsou doplněny teoretickými texty pro pedagogy, které přímo navazují na témata rozhovorů našich postav.

Klíčové pojmy příspěvku

sociální zkušenost, kultura a jedinec, předsudky a zobecnění, migrace a její důvody, adaptace na prostředí, interkulturní komunikace, bariéry komunikace, vlastní sociální identita

Obsah

Metodika ▼		Materiál ▼	
1. Úvod	2	Pracovní list pro žáky č. 1	17
2. Metodický komentář	4		
2.1 Poznámky k metodě	4		
2.2 Aktivity	5		
3. Závěr	14		

E

2.10

Metodický přehled

Klíčové kompetence	k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální
Mezioborové vztahy	Člověk a jeho svět, Člověk a společnost
Výukové metody a strategie	práce s internetem, výtahy z textů, interpretace textů z webu, reflexe a formulace vlastních názorů, diskuse, analýza zkušeností a jejich zobecňování, zdůvodňování, vyhledávání, srovnávání
Co potřebujeme	počítačovou učebnu, počítače, popřípadě vytištěné potřebné texty z www.czechkid.cz

1. Úvod

Czechkid vznikl v roce 2006 jako česká aplikace evropského projektu Eurokid (obdobné stránky lze najít ve Velké Británii, Španělsku, Nizozemí a Švédsku). V České republice byl celý projekt vytvářen dva roky v týmu odborníků, studentů a žáků, kteří dávali dohromady koncepci a obsah celého webu. Vychází z reálných zážitků žáků samotných a zkušeností odborníků v dané problematice či zkušených pedagogů.

Tím, že se děti setkávají s různými tématy a zkušenostmi na Czechkid, si utvářejí své vlastní postoje, hodnoty a získávají určité zprostředkované zkušenosti s multikulturním prostředím. Protože práce s různými pojmy interkulturní výchovy na školách dosud není běžným zvykem, rozhodli jsme se nabídnout následující aktivity, které využívají vždy více témat a textů na Czechkid k tomu, abychom se dopracovali s žáky k určitým základním vybraným pojmům (zobecnitelným zkušenostem) multikulturní výchovy, které by si měli osvojovat.

Jednou z nezbytných podmínek pro pozitivní výsledky multikulturní výchovy je **reflektovaná životní sociální zkušenost žáka**. Multikulturní kontakt je záležitost veskrze praktická. Dochází zkrátka k setkání jednotlivců z různých kulturních prostředí, ti k sobě mohou cítit zpočátku nej-různější pocity: mohou být na sebe zvědaví, mohou se zpočátku odmítat, nemusí zdaleka druhému rozumět. V rámci multikulturní výchovy by se o sobě měli něco dozvědět, učit se spolu efektivně a adekvátně komunikovat.

K tomu jsou potřeba tři základní věci. **Zkušenost se situací setkání lidí z různých kultur, reflexe těchto setkání a sebereflexe v multikulturním prostředí**. Kulturu v projektu chápeme zároveň ve vztahu k sociálnímu prostředí, ve kterém „naše postavy“ žijí. Ať již máme multikulturní zkušenosti nebo ne, můžeme spolu s postavami reflektovat jejich zkušenosti, můžeme se spolu s nimi zamýšlet nad těmi vlastními. Kromě toho se o konkrétních postavách a jejich životní situaci můžeme něco nového dozvědět.

Co v Czechkid najdete?

I. Postavy

Postavy, které vám Czechkid přináší, jsou úplně normální mladí lidé, kteří se potýkají s životními situacemi, které odpovídají jejich životní zkušenosti. Rádi bychom upozornili na to, že ač mohou

postavy z Czechkid svádět k tomu, hledat v nich reprezentanty nějakých konkrétních skupin, tak jimi nejsou, a to zcela záměrně. Nelze vytvořit postavu obecného Čecha, fotbalisty, nimroda nebo kohokoli jiného. Pokud má naše postava nějaké konkrétní zážitky, zkušenosti, bolístky, radosti, pokud se s ostatními hádá, hašteří, zamilovává a zase odmilovává, pak je to unikátní lidská bytost s unikátní životní zkušeností.

A právě takové postavy bychom vám rádi nabídli. Prosíme tedy, abyste za Olgou nehledali Ukrajince v Čechách, za Pavlou děti z rozvedených rodin nebo za Danielem typického Roma. Nejsou jimi právě tak, jako jimi není nikdo z těch Ukrajinců, rozvedených nebo Romů, které dnes a denně potkáváme.

Czechkid se především snaží zprostředkovat zkušenosti lidí, kteří pochází z natolik odlišných prostředí, že si třeba ani nemusí vzájemně rozumět, protože mají zkrátka jiné pojetí času, toho, co znamená tradice, nebo třeba i proto, že někdo má české občanství a jiný jen trvalý pobyt. To vše není přeci nutně vázáno na příslušnost k nějaké skupině, ale daleko více na konkrétní životní situaci a jedinečnou životní zkušenost. Pokud pracujeme s jedinci, kteří takové zkušenosti mají, potřebujeme o nich něco vědět a také jim potřebujeme porozumět. A právě to se Czechkid snaží zprostředkovat. Jako první krok pro práci s Czechkid ve školách je samozřejmě potřeba postavy v hodinách představit, teprve pak lze začít pracovat s jednotlivými dialogy.

Příklad

Tim by chtěl být diplomatem, ale neví, jestli to zvládne. Kromě češtiny a holandštiny, což jsou jeho mateřský a otcovský jazyk, by totiž musel perfektně zvládat ještě také další jazyky – a to ne jeden. Jinak hraje volejbal a učí se hrát na varhany.

II. Dialogy

Postavy z Czechkid mají nejen svůj příběh, ale také své životní zkušenosti, které diskutují s ostatními. Tato výměna názorů, zkušeností a vyprávění je zpracována formou dialogů. Když na hlavní stránce kliknete na ikonku, klikněte na „Přejít na mapu“ a dostanete se na stránku s mapkou jednotlivých míst, kde se postavy scházejí. Na jednotlivé dialogy se dostanete kliknutím na jedno z vybraných míst – např. „Lyžák“ a objeví se před vámi stránka s obličejem jednotlivých postav.

Každý dialog má svou vůdčí postavu, a když si na ni kliknete, objeví se vám dialog. Dialogy stejně jako i popisy postav jsou k dispozici v českém i anglickém jazyce. Na konci jednotlivých dialogů můžete kliknout na tlačítko „A jedeme dál“. Na další stránce pak objevíte otázky, úkoly nebo pokračování dialogu.

III. Pro pedagogy

Materiály pro učitele můžeme rozdělit do dvou základních kategorií:

1. Texty spojené s dialogy:

Každý z dialogů samozřejmě zpracovává nějakou oblast MKV. Proto jsme pro pedagogy připravili podkladové materiály ke každé z těchto oblastí. Materiály pro pedagogy mají vždy stejnou strukturu pro lepší orientaci. Uvozené jsou krátkým představením toho, o co v dialogu jde, následuje vysvětlení pojmů vztahujících se k danému tématu, stať, která představuje dané téma, a na závěr najdete doplňující příběhy a příklady.

2. Doplnkové texty:

Kromě materiálů vážících se bezprostředně ke konkrétním dialogům jsou k dispozici také další témata, která jsou pro MKV významná (např. nostrifikace – uznání platnosti oprávnění získaného v zahraničí, třídy pro jazykovou přípravu atd.). Tyto texty mají stejnou strukturu, neváží se však ke konkrétnímu dialogu a mají tedy spíše obecný charakter.

K materiálům pro pedagogy se můžete dostat dvěma možnými způsoby: a) z jednotlivých dialogů při kliknutí na ikonku „Pro pedagogy“, b) přímo z hlavní stránky kliknutím na ikonku „Pro pedagogy“.

Jednotlivá témata zpracovávaná v Czechkid jsou postavena podle požadavků na MKV publikované v rámci dokumentů RVP. Tím jsme se snažili dát do ruky učitelům nástroj, který mohou spojit s vytvářením rámcových vzdělávacích programů. Jednotlivé dialogy jsou vystavěny tak, aby mohly být použity v různých předmětech – dle uvážení učitelů na té které škole.

Na závěr je potřeba zmínit, že stránky Czechkid jsou doplněny o metodiku, která je k dispozici na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze.

2. Metodický komentář

2.1 Poznámky k metodě

Podmínkou pro realizaci těchto aktivit je možnost žáků pracovat s internetem v učebně a s portálem www.czechkid.cz.

Před realizací aktivit by se měl pedagog seznámit s obsahem stránek dříve, než to udělají děti.

V následujících aktivitách, které vám představujeme, vycházíme ze zkušenosti, že se o různých pojmech v oblasti multikulturní výchovy hovoří v jejich obecné pojmové rovině. „Děti, kultura je tohle..., předsudek je, když ...“ Ve skutečnosti, v běžném životě, však vzniká nejdříve osobní zkušenost a pak teprve nový pojem. My bychom rádi dali při výuce pojmů a jevů multikulturní výchovy přednost právě této přirozené cestě. Nezačneme s výkladem od obecného pojmu, pod kterým si žáci nedovedou představit nic konkrétního, nedokáží si ho zvnitřnit, usadit. Chceme začít jejich zkušeností a zkušeností, kterou si mohou osvojit prostřednictvím našich postav ze stránek. Teprve, když něco takového zažijí, můžeme s nimi při hodině nějak pojmenovat.

V této části textu se věnujeme následujícím tématům (T) a aktivitám (A):

Pořadí těchto témat sleduje základní výkladovou logiku v rámci multikulturní výchovy.

Jedinec na tomto světě je ovlivňován mnoha faktory.

T: Vliv okolí na jedince

A: HLEDÁNÍ KULTURY V KAŽDÉM Z NÁS

Tyto faktory jsou velmi různorodé.

T: Součásti kultury

A: SKLÁDÁME KULTURU

Když popisujeme tyto vlivy a kultury, často zjednodušujeme a díky své neznalosti či z jiných důvodů používáme předsudky.

T: **Zjednodušující soudy** A: **POHLED NA LES NEBO NA STROM V LESE**
Lidé do ČR přicházejí z nejrůznějších zemí světa a z různých důvodů.

T: **Migrace do ČR** A: **MIGRACE DO ČR**
Avšak cesta do ČR klade na migranty nemalé nároky.

T: **Adaptace v jiné kultuře** A: **JAK ROSTE A PADÁ VĚŽ – PO PŘELETU HRANIC**
Často, když se setkají příslušníci různých kultur, může docházet k nedorozuměním.

T: **Bariéry komunikace** A: **JAK SE POTKALI TIM, JAMI a SUONG**
Ty jsou zakotveni v naší kultuře. Co je samozřejmě pro mě a pro mou skupinu, kulturu?

T: **Skupinová identita** A: **A CO JÁ? A CO TŘÍDA?**

2.2 Aktivita

Aktivita: HLEDÁNÍ KULTURY V KAŽDÉM Z NÁS

Téma: Působení kultury na člověka

Čas vymezený na aktivitu: 30 minut

Metodické zařazení aktivity:

Znalosti žáka: chování jedince je mnohdy důsledkem toho, v jakém prostředí se pohybuje
Dovednosti žáka: dokázat pochopit druhé
Předávané či inicializované hodnoty: zajímat se o druhé
Vzdělávací oblast/předmět: zeměpis, dějepis, občanská nauka, základy společenských věd

Postup

- Rozdělíme žáky do tří skupin. Každé skupině přidělíme jednu postavu z Czechkid, o které si žáci vyhledají informace na www.czechkid.cz (dále jen stránkách). Při hledání dáme žákům za úkol najít odpovědi na následující otázky; pro každou postavu jiné.

První skupina si bude číst o Magdě, druhá o Suong a třetí o Jamim.

Otázky u Magdy:

Jak souvisí jídlo s náboženstvím?

Proč babička nechtěla, aby jela na brigádu do Německa?

Proč má ráda Suong?

Otázky u Suong:

Jak souvisí jídlo s náboženstvím?

Proč se chce stát právníčkou?

Proč má ráda Magdu?

Otázky u Jamiho:

Jak souvisí jídlo s náboženstvím?

Proč chce jet do Londýna pracovat?

Proč má rád Andreu?

- Necháme děti, aby před ostatními odpověděli na dané otázky své skupiny a podložili je důkazy ze stránek. Nejprve všechny skupiny odpovídají na první otázku, pak na druhou a nakonec na třetí. Vždy po třech odpovědích na danou otázku uzavřeme s dětmi dané téma.

1. **Téma:** Projevy náboženství v běžném životě (jídlo)

Námět na shrnutí:

Poznali jsme, že u některých lidí se řídí zacházení s jídlem podle náboženských tradic. Přičemž se stává, že různá náboženství ovlivňují zvyky s jídlem jinak.

Najdete i u vás doma nějaké zvyky související s jídlem, které vyplývají z náboženských tradic? Jaké?

Různí lidé kolem nás dodržují půst (křesťané v pátek, muslimové při ramadánu, buddhisté vždy 1. a 15. v měsíci, silní kdykoliv chtějí zhubnout, někteří otcové proto, aby zbylo jídlo pro jejich blízké). Každý zvyk má ve svém prostředí nějaký důvod. Zvyk půstu většinou učí střídmosti, nevyčerpat vše, co máme hned. Mnoho lidí na světě trpí hladem. I když žijeme v dostatku, někdy může být dobré připomenout si, že nemáme plýtvat, kde se dá. Proto si lidé připomínají různé rituály a zvyky půstu.

Zeptáme se žáků:

Znáte Masopust? Chtěli jste někdy na Vánoce vidět prasátko?

I tyto české lidové zvyky mají vztah k půstu a náboženství.

2. **Téma:** Projevy rodinného zázemí a historie rodiny v běžném životě (vliv rodiny)

Námět na shrnutí:

U většiny z nás je naše chování ovlivněno nejen tím, co chceme a čeho chceme dosáhnout (vyhrát ve fotbale, jít do kina, hrát počítačovou hru), ale také tím, jaká je naše rodina, co prožívá a jaké má zkušenosti. Postavy ze stránek řeší doma, jak si vydělat, aby ušetřily pro své rodiče, aby svým rodičům pomohly, nebo, proč jim prarodiče zakazují cestu do zahraničí.

Nyní vybidneme žáky, aby každý zkusil přemýšlet a řekl:

Našli byste ve svém životě další příklady, jak vaše životy ovlivňují vaši rodiče?

Důležité je znát důvod jejich požadavků, zákazů a přání.

Jak vás rodiče doma ovlivňují a proč?

Vidíte, že každá rodina je tak trochu jiná, podle toho, kdo odkud přijel, co dělá, co prožil. Tím se liší i lidé z různých kultur.

3. **Téma:** Vliv vlastností na výběr kamarádů a přátel (sympatie)

Námět na shrnutí:

Každý z nás si své kamarády vybírá většinou sám a z jiných důvodů. Někdo na první pohled, někdo po delší době. Pokud máme šanci s někým pobývat delší dobu, začneme se na

něj dívat trochu jinak, než při prvním setkání. Ačkoli naše postavy mají v rodinách jiné náboženské tradice, jiné rodinné zkušenosti, vybírají si většinou své kamarády spontánně, podle toho, jaké sympatie k nim cítí. To však podmiňuje skutečnost, že se s nimi musejí potkat, a to třeba ve třídě, v lese, v parku, popovídat si, jediné tak se mohou lépe poznat.

- **Závěr:**

Dnes jsme si mohli všimnout toho, že každý z nás je ovlivněn do určité míry svým okolím (zvyky, náboženstvím), ale do určité míry si ho vytváří také sám, třeba tím, jaké si volí své přátele, tedy ty, se kterými se bude častěji setkávat a povídat a něco také vytvářet. Dozvěděli jsme se také ale ještě jednou věc. Když se před nás postaví někdo, koho neznáme, jen těžko si hned dokážeme představit, proč říká to, co říká, proč si vybírá kamarády, jaké si vybírá, když nebudeme znát jeho kulturu: např. náboženství, rodinné zázemí a jeho osobní vlastnosti a sympatie... Proto bychom se měli o takové věci zajímat, abychom lépe chápali, proč druzí lidé říkají a dělají to, co říkají a dělají.

Učitel shrne poznatky z průběhu aktivity a udělá s žáky zápis.

Aktivita: SKLÁDÁME KULTURU

Téma: Složky kultury a jejich původ z prostředí jedince

Čas vymezený na aktivitu: 30 minut (u menších dětí upravíme aktivitu dle potřeby a přizpůsobíme potřebný čas)

Metodické zařazení aktivity:

Znalosti žáka: jaké složky kultury můžeme najít, jak vycházejí z našeho životního prostředí

Dovednosti žáka: uvědomit si, jak nás prostředí ovlivňuje

Předávané či inicializované hodnoty: být shovívavý ke svému prostředí

Vzdělávací oblast/předmět: zeměpis, občanská nauka, základy společenských věd, biologie

Postup

- Před hodinou si přečteme text pro pedagogy: Kultura a kulturní rozdíly a Kulturní identita. V následující aktivitě vyjdeme z tvrzení, že kultura je „... **reakce lidského společenství na své konkrétní životní podmínky**. Každá skupina se vyvíjí v odlišném životním prostředí (**přírodním i společenském, historickém**). Jestliže se životní podmínky liší, mohou na něj lidé reagovat odlišně, vytvářet jiné **výrobky, hodnoty, náboženství** apod. Pak se liší i jejich kultura. Kulturu v širším slova smyslu můžeme chápat jako soubor artefaktů kultury, jakoby **důsledků činnosti skupiny**, sociokulturních regulativů kultury, jakoby **způsobů fungování a jednání dané skupiny** (normy, hodnoty, vzory chování) a idejí kultury, jakoby **náborů a postojů skupiny** (předmět vzdělávání, ideologie, světový názor, filozofie, náboženství), sdílený a předávaný jejími členy. Kulturu nelze ztotožňovat s etnicitou nebo národností!“

Cílem následující aktivity je představit si kulturu v tom nejširším slova smyslu jako reakci člověka na prostředí, ve kterém žije.

- Představíme dětem kulturu jako to, jak člověk reaguje na své životní prostředí: jaké potraviny a jak zpracovává, jaké historické zkušenosti má, jaké zvyky dodržuje v souvislosti s ročními obdobími, jaké právo a dohody si vytvořil s ostatními lidmi kolem, co se učí ve

škole, o čem se lidé baví v televizi, kdy jsou zvyklí chodit pracovat, jakým mluví jazykem, jak píšou apod. Co všechno člověku jeho přírodní prostředí i ostatní lidé dávají a co z toho využívá a dělá.

- Všem dětem dáme na starosti dvě vybrané postavy a jeden jejich rozhovor s kamarády.
- Zadáme dětem, aby hledaly co nejvíce úplně konkrétních projevů kultury. Děti mohou například najít v případě Olgy: píše azbukou, umí ukrajinsky, chodí do pravoslavné církve, rádi se scházejí v kostele na kus řeči, jedí varenyky, mluví i rusky, čte knihy, práce na stavbě v ČR, setkává se s negativními postoji kvůli pověsti prostitutek a kopáčů, nosí víc červeného oblečení a je hodně namalovaná atd...
- Necháme děti, aby řekly vše, co našly.
- V první řadě doplníme odpovědi dětí. Účelem je, abychom jako **kulturní rysy** nepředstavovali jen v médiích zaběhlá klišé (Ukrajinci – kopáči), ale také další rysy, které nám mohou připadat samozřejmé. Například čtení knih je také jednou z kulturních charakteristik, protože některé kultury knihy vůbec nečtou, i skutečnost, že lidé určité skupiny musí čelit určitým narážkám, patří do kultury. Pokusíme se s dětmi najít co nejvíce dalších kulturních rysů.
- Poté dáme dětem za úkol:
Určete u každého zmíněného kulturního jevu, z jakého prostředí se bere, zda z přírodního, společenského či historického.

Jídlo např. je částečně založeno na tom, jaká zvířata a rostliny se v dané zemi pěstují a rostou, ale částečně také na tom, jakým způsobem je lidé zpracovávají; určitý odstup od většinové společnosti může být způsoben nadávkami a pomluvami, se kterými se příslušníci určitých skupin setkávají (reakce okolí), mohou být například způsobeny také historickými událostmi: například změna zákonů, které umožnily příjezd Ukrajinců do ČR.

- Nakonec s dětmi zopakujeme všechny kulturní jevy, na které jsme přišli. To vše je kultura kolem nás.

E

2.10

Aktivita: POHLED NA LES NEBO NA STROM V LESE

Téma: Předsudky a zobecnění

Čas vymezený na aktivitu: 30 minut

Metodické zařazení aktivity:

Znalosti žáka: předsudky jsou tvořeny dílem z neznalosti a dílem z potřeby zjednodušovat
Dovednosti žáka: správně vnímat zobecňující soudy jen jako pomůcku, nikoli jako popis konkrétního jedince

Předávané či inicializované hodnoty: svým chováním se nedotýkat ostatních

Vzdělávací oblast/předmět: zeměpis, občanská nauka, základy společenských věd

Postup

- Řekneme žákům:

Představte si, že jedete autobusem, metrem nebo jdete po ulici. Potkáváte kolem sebe různé lidi. Čeho si na nich nejprve všimáte?

Stalo se vám, že si na vás na ulici někdo něčeho všimnul a začal na vás pokřikovat?

Vysmíval se vám někdo, že patříte do nějaké skupiny, že máte nějaké vlastnosti?

Povídáme si s žáky o tom, že našim postavám ze stránek se to také stává, většinou si o tom můžeme přečíst v Trablích, často si o tom i povídají mezi sebou.

- Uvedeme příklady ze stránek, které jsou postavám nepříjemné, např.: černá huba (Ali, Andrea), hloupé blondýnky (Olga), šprtka s brýlemi (Magda), Romové nechtějí pracovat, Ukrajinci dělají kopáče, Vietnamci jsou stánkaři.

Jsou tyhle výroky a posměšky a nadávky oprávněné, co myslíte?

- Uvedeme žákům příklad:

Co vidíte, když se z dálky díváte na les v létě?

Povídáme si s dětmi o tom, že když les vidíme z dálky, vidíme jen masu zeleně. V zimě, když se změní podmínky, se ale barva lesa změní na hnědou či bílou.

Co když k lesu přijdeme blíž, co vidíme?

Mluvíme s dětmi o tom, že najednou vidíme jednotlivé stromy, jejich druhy (smrk, lípu, dub, buk, břízu...). Když se na les podíváme z blízka, najednou vnímáme daleko více jeho součástí.

- Stejně je tomu i s tím, když se díváme na člověka. Člověk je vlastně strom v lese. Když ho moc neznáme nebo ho nějak rychle potřebujeme označit, často si pomůžeme tím, že ho označíme jako (masu zeleně), jako celou skupinu. Vybereme si takové označení, které se hodí pro celou skupinu, které je z dálky na první pohled vidět: Ukrajinec – kopáč na stavbě, blondýnky – hloupé. Když ale lidi z dané skupiny (Ukrajinců, blondýnek) blíže poznáme, zjistíme, že nejsou všichni stejní a že jsou si v něčem podobní, ale v něčem zcela jiní. Dokonce i tak, že zdaleka neplatí, že všechny blondýnky jsou hloupé ani že všichni Ukrajinci jsou kopáči. V Ukrajině žije daleko více lidí než v ČR a rozhodně se neživí jen stavařstvím. Tak jako je les v zimě bílý a v létě zelený, ve své zemi jsou Ukrajinci trochu jiní než v ČR, je to také díky podmínkám, které u nás jsou. Mnoho blondýnek studuje na vysokých školách.
- Necháme žáky vysvětlit jedno z paušálních pojmenování, které našli na stránkách, formou „les – strom“.
- Uzavřeme aktivitu tak, že žákům povíme, že označení skupiny používáme pro zjednodušení. Vybíráme si tak vlastnosti skupiny, které se nám zdají být nejvíce odlišné, viditelné, většinové. Nesmíme však zapomínat na to, že konkrétní člověk jim vůbec nemusí odpovídat. Proto, když hovoříme s jedinci, nezapomeňme na to, že mezi listnáči může být i jehličnan. Když se bavíme se skupinami, dbejme na to, aby když nazveme les zeleným, abychom měli na paměti, že stojíme daleko a že uvnitř lesa je mnoho dalších barev a že se při změně podmínek také jeho barva změní. Tak jako když nazveme Ukrajince kopáči, abychom věděli, že je to jen zjednodušení, ale že mnoho Ukrajinců u nás má vysokou školu a že v jiných podmínkách, například doma na Ukrajině, se lidé živí něčím úplně jiným. Používat skupinové označení pro jedince je tak poněkud složité, jak vidíte.

Aktivita: MIGRACE DO ČR**Téma:** Původy a důvody migrace do ČR**Čas vymezený na aktivitu:** 30 minut**Metodické zařazení aktivity:**

Znalosti žáka: například z jakých zemí a z jakých důvodů do ČR lidé přijíždějí

Dovednosti žáka: dokázat si představit důvody příchodu cizinců a následky, které pro ně jejich cesta má

Předávané či inicializované hodnoty: být si vědom rozličnosti cizinců v ČR, uvědomit si ji

Vzdělávací oblast/předmět: zeměpis, dějepis, občanská nauka, základy společenských věd

Postup

- Před následující aktivitou si přečteme texty pro pedagogy: Kde se tu berou cizinci a Kde se tu berou uprchlíci.
- Necháme děti přečíst dva rozhovory, na které se lze dostat z výše zmíněných textů. Stejně si to nedokážu představit a Jak jsme se ocitli v ČR.
- Rozdělíme děti na tři skupiny. Všechny tři skupinky budou vycházet z přečtených dvou rozhovorů a z textů postav RODINA. Jedna skupina bude hledat na stránkách země, ze kterých k nám postavy nebo jejich rodiny přijely. Druhá skupina bude hledat důvody, proč opustily svou zemi nebo proč přijely do ČR. Třetí skupina popíše, co se od doby jejich příjezdu do dnešního dne během pobytu v ČR změnilo.
- Pokud na to přijde řeč, vysvětlíme, že obě postavy s romským původem pocházejí z ČR. Neexistuje žádné Romsko nebo Romská republika. Část Romů v ČR žije již několik set let a část přichází stále dodnes ze zahraničí (zejména ze Slovenska).
- Každá ze skupinek představí výsledky své práce a my jim s tím pomůžeme, shrneme apod.
- **Závěrem:**
V současné době do ČR přijíždějí lidé z nejrůznějších zemí a z různých důvodů. S některými z nich jsme se seznámili. Stejně tak odjíždějí lidé z ČR do jiných zemí.
Znáte někoho takového? Proč lidé odjíždějí z ČR?

V současné době, kdy je pohyb mezi jednotlivými zeměmi stále rychlejší a jednodušší, na některých územích žije stále více a více rozmanitější obyvatelstvo. Můžete se pak na jednom místě setkat třeba s těmi, které znáte ze stránek.

Je pro vás zajímavé potkávat lidi z různých zemí a kultur? Proč?

V diskusi s žáky shrneme, co nám daná aktivita přinesla.

Aktivita: JAK ROSTE A PADÁ VĚŽ – PO PŘELETU HRANIC**Téma:** Adaptace jedince na nové prostředí a její složky**Čas vymezený na aktivitu:** 30 minut**Metodické zařazení aktivity:**

Znalosti žáka: co se vše nového musí jedinec v novém prostředí naučit

Dovednosti žáka: uvědomit si, jak je adaptace náročná

Předávané či inicializované hodnoty: shovívavost při hodnocení míry integrace druhých

Vzdělávací oblast/předmět: zeměpis, dějepis, občanská nauka, základy společenských věd

Postup

- Představte si, že člověk vyrůstá na jednom místě tak, jako vy, a stále se něčemu učí. Nejdříve od maminky, od tatínka, od příbuzných a blízkých, pak ve škole, pak v zaměstnání. Vlastně se skoro nepřestáváme učit. Tak jako se něčemu jinému učíme v matematice a v češtině, učíme se něčemu jinému na gymnáziu a na učilišti, ale také v ČR a v jiné zemi. U nás se třeba lidé učí značky automobilů, ale někde na světě třeba zase druhy banánů nebo známé filozofy.

Co všechno jste se tady ve vašem městě naučili vy?

- Zeptáme se také žáků:

*Co myslíte, že byste mohli upotřebit jinde v cizině, kdybyste se tam přestěhovali, jazyk?**Věděli byste, kam si jít hrát? Kam do kina?**Jaké povinnosti musí splnit tatínek, aby mohl najít práci?*

- Zadáme dětem, aby se snažili najít na stránkách, co všechno se nově přichozí musí znovu naučit nebo znovu udělat jen proto, že překročí hranice a chce tu žít. Naučit se česky, sehnat povolení k pobytu, zvyknout si na jídlo apod. Ať děti hledají co nejvíce nápadů. Následně je můžeme doplnit.
- Zadáme úkol:
*Nakreslete na tabuli věž (obdélníkovou) z jednoho sloupce cihel. Do každé cihly vepište jednu věc, kterou se cizinec musí naučit nebo si musí zařídit v ČR.
Je ta věž vysoká?*

Čím je věž vyšší, tím více má cizinec starostí. Když se pak třeba rozhodne jet zase do jiné země, pak to, co se v ČR naučil, jen málokdy může využít jinde. Tím, že ztratí cihly z věže, ztrácí to, co se naučil (třeba v mládí), stává se z něj zase dítě, protože žvatlá, neví, kam jít, nerozumí druhým, neví, jak se má chovat apod.

- To, co jsme se naučili od svých blízkých i třeba ve škole, může mít jen omezenou platnost. V jiných zemích nám to třeba nemusí být k ničemu.
Co bychom měli dělat proto, abychom naši věž nemuseli bourat, když přejedeme do jiné země? Z čeho ji postavit?
- **Závěrem:**
Na závěr aktivity se zeptáme žáků:
*Zkusili jste se někdy učit jiný jazyk?
Jak dlouho vám to trvalo? Bylo to těžké?*

Lidé, kteří k nám nově do ČR přijedou, mají mnoho starostí. Kromě těch, které máme my nebo naši rodiče, mají ještě ty, které mají jen cizinci. Často k nám přijedou z nouze, a jejich starosti tu ještě narostou. Vyžaduje to velké úsilí, aby se dokázali přizpůsobit zdejšímu prostředí. Je na nás, jak se k tomu postavíme. Mějme jen na paměti, že to chvíli potrvá, než si tu zvyknou. Klidně i pět, deset let. Po tu dobu bychom měli být opatrní s kritikou.

Po položených otázkách si s žáky shrneme nejdůležitější poznatky, které z dané aktivity vyplývají.

Aktivita: JAK SE POTKALI TIM, JAMI a SUONG

Téma: Interkulturní komunikace

Čas vymezený na aktivitu: 30 minut

Pomůcky: pracovní list pro žáky č. 1

Metodické zařazení aktivity:

Znalosti žáka: jeden stejný symbol či výraz ve tváři lidé v různých kulturách mohou chápat zcela odlišně

Dovednosti žáka: dokázat se ptát na významy symbolů a příčiny chování dříve, než usoudí
Předávané či inicializované hodnoty: rozšířit potenciál tolerance

Vzdělávací oblast/předmět: český jazyk, cizí jazyk, zeměpis, občanská nauka, základy společenských věd, výtvarná výchova

Postup

- Vyprávíme dětem příběh:
Tim a Jami se potkali v lese na výletě.
Tim: *Ahoj, tak co, jak se máš?*
Jami: *Děkuji, dobře. A co ty?*
Tim: *Já taky, jde to.*
Jami: *Představ si, byl jsem se podívat v jednom údolí, kde se dají nalézt zkameněliny starověké zvíře. Cestou jsem v křoví našel takovou tabulku. Ukážu ti ji, hele. Co myslíš, že to je? K čemu to je?*
- Ukážeme dětem obrázek viz **pracovní list pro žáky č. 1**.

- Zeptáme se dětí:
Co si myslíte, že to je? K čemu to asi sloužilo?
- Pokračujeme v příběhu:
Tim: *Hm, to může být malá tabulka místa první pomoci, ne?*
Jami: *Nebo nějaká výšková značka? To asi ne, to je moc malé.*
Tim: *Nebo něco s křesťanstvím? Nebo keltský kříž?*
Suong: *Ahoj, kluci, už dlouho jsme se neviděli. Před chvílí jsem tudy šla a ztratila jsem desítku.*

Tim: *Desítku? Jak desítku?*

Suong: *No, učím se čínská slovíčka. Mám na to takové tabulky. Desítka se píše jako křížek. Nevíděli jste ji?*

Tim a Jami: *Ahaaaaaa. Hele, tady.*

Suong: *Díky moc, jsi zlato, Jami.*

Tim a Jami: *Nešla bys s námi na diskotéku?*

Suong: *Moc bych ráda. A usmála se.*

Tim a Jami: *Tak fajn, budeme se těšit v 18 hodin u klubu, jo?*

- Řekneme dětem:
Suong na diskotéku nepřišla. Proč myslíte?

- **Závěrem:**

Dnes jsme si ukázali, že jeden symbol mohou různí lidé chápat odlišně. Křížek znamená v čínštině číslo 10, ale někdy se používá jako symbol křesťanství, keltský symbol, znamení první pomoci, značka křižovatky, plus apod. Úsměv na tváři Suong znamenal, ráda bych šla, ale moc mě mrzí, že nemůžu. Rodiče mě nepustí. Situace pro ní byla nepříjemná, mrzelo jí, že nemůže přijít, proto se usmála, aby celou situaci ještě více neztrapnila. Kluci si však její úsměv vysvětlili jako souhlas, že na diskotéku půjde.

Vidíme, že i jiné chování (v našem případě úsměv) si mohou různí lidé vysvětlit jinak. Suong se tak trochu chtěla úsměvem omluvit, že nemůže, ale kluci to pochopili jako souhlas se srazem.

Když se bavíme s druhými, je dobré si občas ověřit, jestli rozumíme tomu, co ten druhý říká tak, jak on by sám chtěl, abychom tomu rozuměli... Jinak se může stát, že dojde k nedorozumění.

Aktivita: A CO JÁ? A CO TŘÍDA?

Téma: Sociální identita žáka a třídy

Čas vymezený na aktivitu: 30 minut v každém ze dvou dnů

Metodické zařazení aktivity:

Znalosti žáka: co mi kultura přináší, za koho se považuji já sám, jaká je má třída

Dovednosti žáka: uvědomit si, že někam patřím a jak to ovlivňuje mě a mé okolí

Předávané či inicializované hodnoty: aktivní vnímání sociálních vztahů

Vzdělávací oblast/předmět: občanská nauka, základy společenských věd

Postup na první den

- Každá skupina, má nějakou svou kulturu, nějaké vlastnosti. S tím máme my učitelé zkušenosti, každá třída je jiná. Stejně tak se liší od sebe i různé jiné skupiny, státy. I ty mají různou kulturu, vlastnosti.
- Zadáme dětem za domácí úkol:
Každý z vás sám o sobě stručně napíše portrét, jako by byl postava ze stránek: RODINA, NÁBOŽENSTVÍ, JÍDLO, JAZYK, KAMARÁDI, KONÍČKY, PLÁNY, TRABLE.

- Všichni žáci vyberou při hodině deset hlavních věcí, kterými by se rádi charakterizovali.
- Jeden žák pak na tabuli napíše deset těch hlavních věcí, které si připravil doma. Každý žák pak jde k tabuli a napíše své. Pokud jsou shodné s tím, co už někdo napsal, udělá na tom místě na tabuli čárku.
- U kterých výroků je nejvíce čárek, ty pak můžeme použít jako charakteristiky třídy, které mají žáci společné. Můžeme říci, jak třídu hodnotí učitel nebo rodiče.
- Můžeme se s dětmi bavit o tom, co jejich třídu charakterizuje, čím se řadí do jedné kultury a čím ne. Čím se jednotliví žáci řadí třeba i k jiným kulturám či skupinám.
- **Závěrem:**
Uzavřeme v tom smyslu, že se třída různě vyvíjí a mění a za pár let bychom došli možná k jiným nápisům na tabuli. Věci, které na tabuli vidíme, to je vlastně náš potenciál – možnosti a schopnosti. Chceme je dál rozvíjet? Jak se bude naše třída dál rozvíjet?

Můžeme využít v případě, že se třídou v rámci průřezových témat chceme vytvářet například společná pravidla nebo plány rozvoje apod.

Postup na druhý den

- Můžeme se s žáky bavit o tom, co je pro ně z toho, co o sobě napsali, důležité a proč. Co je pro žáky důležité z toho, co charakterizuje celou třídu a proč.
- Bavíme se vlastně o identitě třídy. Někdo se s ní ztotožňuje a někdo ne. Stejně tak se někdo z jiné kultury může ke své identitě hlásit a někdo ne, má raději jinou.
- Pokud najdeme dobrý portrét některého z žáků, je možné ho zaslat autorům stránek. Ti ho mohou použít jako metodickou podporu při další práci s Czechkidem na školách. Autoři velmi rádi portréty zpracují, jsou to zkušenosti daných žáků pro druhé.

E

2.10

3. Závěr

Jedním z vnímaných problémů na školách je nedostatek zájmu žáků o ty druhé, uvědomění si sociální sounáležitosti a vazeb. Nabízíme vám proto výše uvedené aktivity, které umožní žákům zpracovávat zkušenosti s růzností druhých nikoli relativizací a zamítáním všeho z důvodu, že to také může být jinak, ale efektivním zobecňováním a vytvářením základu pro další osobnostní a sociální rozvoj. Tyto kompetence – tedy kompetence sociální – mohou žáci získávat v nejrůznějších sociálních situacích, my vám pro jejich utváření nabízíme multikulturní výchovu, přípravu a cestu do jiného prostředí, která nakonec vede opět k jedinci samotnému.

OČEKÁVANÉ CÍLE A VÝSTUPY:

Žáci

- uvědomí si vliv kultury
- samostatně pracují s internetem, texty, interpretují je a zobecňují získanou zkušenost
- zamyslí se nad problémem migrace a změny životního prostředí
- dokáží vnímat kulturní rozmanitost a jinakost
- vyhledávají a třídí informace
- vyjadřují své názory před ostatními
- zamyslí se nad tím, kam oni sami patří, kdo jsou a jak ty druhé mohou ovlivňovat oni

Zdroje

Šišková, T.: *Výchova k toleranci a proti rasismu. Portál (2. přepracované vydání), Praha 2008*

www.czechkid.cz

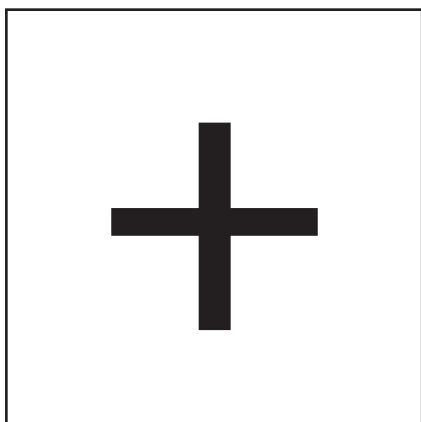
E**2.10**

A series of horizontal dotted lines spanning the width of the page, intended for writing.

E

2.10

TABULKA S KŘÍŽKEM

Pracovní list pro žáky č. 1

E**2.10**